

## Till finansutskottet

Finansutskottet har den 15 april 1999 beslutat bereda övriga utskott tillfälle att yttra sig över 1999 års ekonomiska vårproposition (prop. 1998/99:100) i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde.

Miljö- och jordbruksutskottet behandlar i sitt yttrande de förslag i propositionen som avser utgiftsområdena Allmän miljö- och naturvård (utgiftsområde 20) samt Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar (utgiftsområde 23).

Vidare behandlar utskottet vissa frågor om jordbrukets beskattning och internationella konkurrenskraft.

I anslutning till yttrandet behandlas även vissa följdmotioner.

## Motioner

1998/99:Fi14 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

5. att riksdagen godkänner den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för åren 2000–2002 i enlighet med vad i motionen anförts som riktlinje för budgetarbetet.

1998/99:Fi15 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari yrkas

4. att riksdagen godkänner den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för åren 2000–2002 som riktlinje för regeringens budgetarbete (avsnitt 9.1).

1998/99:Fi16 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

12. att riksdagen beslutar om åtgärder för att förstärka jordbrukets internationella konkurrenskraft,

23. att riksdagen godkänner den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområdena 1–27 åren 2000–2002 som riktlinjer för regeringens arbete i enlighet med vad i motionen anförts.

1998/99:Fi17 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari yrkas

4. att riksdagen godkänner den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för åren 2000–2002 som redovisats i motionen som riktlinjer för regeringens budgetarbete (tabell A).

1998/99:Fi23 av Holger Gustafsson m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådana lagändringar att de i vårpropositionen aviserade förändringarna av el- och eldningsoljeskatterna kan träda i kraft den 1 januari 2000,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till lagändringar under hösten 1999 för att lyfta av jordbrukets kostnad för dieselskatter,

3. att riksdagen hos regeringen begär förslag till lagändring syftande till att miljöavgifter i jordbruket skall återgå till näringen för miljöinsatser.

1998/99:Fi33 av Göte Jonsson m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utnyttjande av framförhandlade EU-ersättningar,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skatten på handelsgödsel,

3. att riksdagen hos regeringen begär förslag om sänkt dieselskatt för jordbruket i enlighet med vad i motionen anförts,

4. att riksdagen hos regeringen begär förslag om sänkt elskatt för jordbruket i enlighet med vad i motionen anförts,

5. att riksdagen hos regeringen begär förslag om sänkt skatt på eldningsolja för jordbruket i enlighet med vad i motionen anförts.

## Utskottet

### Allmän miljö- och naturvård (utgiftsområde 20)

#### Propositionen

Utgiftsområdet omfattar frågor rörande biologisk mångfald och naturvård, vatten- och luftvård, avfallsfrågor, bilavgasfrågor, miljöskydd, miljö- och kretslopps forskning, kemikaliekontroll, strålskydd och säkerhetsfrågor kopplade till kärnkraften samt internationellt miljösamarbete.

Ramen för utgiftsområde 20 uppgår till 1 549 miljoner kronor för år 1999. Vårpropositionens förslag om tilläggsbudget uppgår till 28 miljoner kronor (prop. 1998/99:100 s. 44). Regeringen föreslår att ramen för utgiftsområdet preliminärt fastställs till 1 670 miljoner kronor år 2000, 1 797 miljoner kronor år 2001 och 1 986 miljoner kronor år 2002.

Regeringen avser att successivt förstärka forskningen avseende främst miljöeffektforskning och miljötoxikologi med medel som bör fördelas av Naturvårdsverket. För miljöforskning beräknas sammanlagt 250 miljoner kronor under treårsperioden. Behovet av sanering och återställning av förorenade områden är omfattande, och regeringen beräknar nu ytterligare 385 miljoner kronor under treårsperioden för denna verksamhet. Regeringen bedömer också att behoven av medel för markinköp fortfarande är stora, varför regeringen beräknar att förstärkningen enligt vad som föreslogs i 1998 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 1999 om ca 370 miljoner kronor förlängs till att omfatta även år 2002. Även förstärkningen av miljöövervakning förlängs till år 2002. Ramen förstärks vidare med 30 miljoner kronor per år under treårsperioden för att bevara den biologiska mångfalden genom upprätthållande av en tillräcklig nivå på verksamheten med kalkning av försurade sjöar och vattendrag. Den s.k. kretsloppsmiljar-

den anvisades budgetåret 1995/96 för investeringsbidrag för främjande av omställning i ekologiskt hållbar riktning under en femårsperiod. Stödet minskas under år 1999 genom att en del av anslaget dras in som en besparing. För år 2000 behöver dock anslaget åter föras upp på statsbudgeten för utbetalning av redan beviljade bidrag.

### **Motionerna**

Enligt Moderata samlingspartiets partimotion Fi14 bör ramen, utöver regeringens förslag, ökas med 45 miljoner kronor för år 2000 och med 50 miljoner kronor för åren 2001 och 2002 (yrkande 5 delvis). Om svensk miljöteknik och miljöforskning skall hävda sig räcker det inte att enbart föreslå vissa anslagsökningar. Man måste även se över organisationen och inriktningen. En särskild satsning på miljöforskning bör göras på de tekniska högskolorna. Totalt bör ytterligare 100 miljoner kronor anvisas för detta ändamål utöver regeringens förslag. Regeringens satsning på kalkning av sjöar och vattendrag räcker inte för att förhindra allvarliga försurningsskador. Ytterligare 45 miljoner kronor bör här anvisas utöver regeringens förslag.

Enligt Kristdemokraternas partimotion Fi15 bör ramen, utöver regeringens förslag, ökas med 85 miljoner kronor för åren 2000 och 2001 samt med 100 miljoner kronor för år 2002 (yrkande 4 delvis). På detta område finns uppenbara skäl till förstärkningar efter en lång tid av nedrustning. Att regeringen nu aviserar ytterligare miljöpolitiska återställare är bra men otillräckligt. Framför allt bör kalkningsanslagen förstärkas och förutom sjökalkning bör skogskalkning nu föras in under detta utgiftsområde.

I Centerpartiets partimotion Fi16 föreslås att ramen, utöver regeringens förslag, ökas med 75 miljoner kronor för åren 2000–2002 (yrkande 23 delvis). Miljöforskningen behöver tillföras ytterligare resurser. För detta ändamål bör ytterligare 50 miljoner kronor anvisas. Omfattningen av föroreningen av mark och vatten är otillräckligt känd. Det finns stora behov av att sanera förorenade områden. Centerpartiet anser att anslaget för sanering och återställande av förorenade områden bör tillföras ytterligare 25 miljoner kronor.

Folkpartiet liberalerna föreslår i sin partimotion Fi17 att ramen, utöver regeringens förslag, ökas med 40 miljoner kronor för åren 2000–2002 (yrkande 4 delvis). Många unika naturområden är akut hotade. Produktiv skogsmark nedanför det fjällnära området kan behöva skyddas i reservat. Detta gäller framför allt gammelskog. Det rådande systemet, där intrångsersättning betalas till markägarna även vid skydd av mindre biotoper, kräver ökade budgetanslag till markinlösen. Det krävs att ytterligare 40 miljoner kronor avsätts för detta. Det behövs även ytterligare medel för att upprätthålla en tillräcklig nivå på verksamheten med kalkning av försurade sjöar och vattendrag.

### **Utskottets överväganden**

I likhet med vad som anförs i propositionen anser utskottet att arbetet med införandet av miljöbalken och arbetet med att uppnå de nya föreslagna miljö kvalitetsmålen och målen för ekologiskt hållbar utveckling måste ha hög

prioritet inom hela Regeringskansliet och på myndigheterna. De övergripande målen för ett ekologiskt hållbart samhälle är att skydda miljön och människors hälsa, att använda jordens resurser effektivt och att nå en tryggad försörjning.

Utskottet delar regeringens uppfattning att forskningen avseende främst miljöeffektforskning och miljötoxikologi successivt behöver förstärkas. Medlen för detta ändamål bör fördelas av Naturvårdsverket.

Även arbetet med sanering och återställning av förorenade områden behöver förstärkas. På förslag i budgetpropositionen för år 1999 (prop. 1998/99:1, bet. 1998/99MJU2, rskr. 1998/99:114) inrättades ett nytt anslag för detta ändamål fr.o.m. budgetåret 1999. Till grund för förslaget låg bl.a. Naturvårdsverkets kartläggning av landets saneringsbehov av förorenade områden. Branschkartläggningen har ökat kunskapen om de branschspecifika saneringsproblemen, vilka branscher som har de största problemen samt vilka de mest prioriterade saneringsobjekten är. Kartläggningen har vidare visat att behovet är betydligt större än vad som tidigare varit känt. Förorening av mark och vatten har pågått under hundratals år men den totala omfattningen av problemen är dåligt känd. Det kan dock konstateras att behoven är omfattande, och utskottet ansluter sig därför till regeringens förslag att beräkna ytterligare medel under treårsperioden för denna verksamhet. Samtidigt bör uppmärksammas att medel för saneringsåtgärder under budgetåret 1998 fördelats till kommunerna inom ramen för stödet till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet (utgiftsområde 18, anslaget E 1 Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet). Enligt regeringen skall stöd till saneringsåtgärder fortsättningsvis även kunna lämnas inom ramen för de lokala investeringsprogrammen.

Skydd av mark för naturvård och kalkning av försurade vattenområden är ett av naturvårdspolitikens viktigaste instrument för att bevara den biologiska mångfalden. En god markskötsel ger också positiva effekter mot förorening i vattenområden. I arbetet med skydd av olika naturtyper har skyddet av skogsmiljöer särskilt uppmärksamats under flera år. Som framhölls i budgetpropositionen för år 1999 används huvuddelen av medlen under berört anslag för att bevara skogsmiljöer. I likhet med regeringen anser utskottet att det är angeläget att påskynda arbetet med att skydda värdefulla skogsområden. Den tidigare förstärkningen för detta ändamål bör därför, som regeringen föreslår, förlängas till att omfatta även år 2002. För att bevara den biologiska mångfalden genom upprätthållande av en tillräcklig nivå på verksamheten med kalkning av försurade sjöar och vattendrag föreslår regeringen att ramen förstärks under kommande treårsperiod. Utskottet ansluter sig även till detta förslag.

Miljöövervakningen är ett instrument för att beskriva tillståndet i miljön och följa hur tillståndet förändras och därigenom också att följa upp de miljömål som statsmakterna har satt upp. Enligt utskottets mening är det angeläget att utveckla såväl den nationella som den regionala miljöövervakningen och samordna dessa på ett effektivare sätt. Som framhölls i samband med behandlingen av budgetpropositionen för år 1999 bör miljöövervakningen i fortsättningen syfta till att ge underlag för analys av olika utsläppskällors nationella och internationella miljöpåverkan och för uppföljning av de nat-

ionella miljö kvalitetsmålen. De sektorsansvariga myndigheterna behöver också underlag för uppföljning av sina respektive sektorsmål. Myndigheterna själva behöver också bidra med relevanta delar av den information som de tar fram som en del av den ordinarie verksamheten till Naturvårdsverkets samlade uppföljning av de nationella miljömålen. Med det anförda ansluter sig utskottet till regeringens förslag att den för år 1999 beslutade förstärkningen av miljöövervakningen förlängs till år 2002.

Sammanfattningsvis tillstyrker utskottet regeringens förslag till preliminär fördelning av utgifterna på utgiftsområdet för åren 2000–2002. Motionerna Fi14 (m) yrkande 5 delvis, Fi15 (kd) yrkande 4 delvis, Fi16 (c) yrkande 23 delvis och Fi17 (fp) yrkande 4 delvis avstyrks.

## Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar (utgiftsområde 23)

### Propositionen

Utgiftsområdet omfattar verksamheterna jordbruk, fiske, trädgårdsnäring, rennäring, djurskydd, djurhälsovård, livsmedelsfrågor, skogsnäring samt högre utbildning och forskning som rör vård och nyttjande av biologiska naturresurser.

Ramen för utgiftsområde 23 uppgår till 12 miljarder kronor för år 1999. Omkring 60 % av beloppet finansieras av EG-budgeten. Merparten av EG-stödet avser obligatoriska åtgärder såsom arealstöd, djurbidrag, intervention och exportbidrag, vilka helt finansieras av EG-budgeten. Därtill kommer delfinansierade stöd såsom miljöersättningar, stöd till mindre gynnade områden och strukturstöd. För att erhålla dessa stöd fordras nationell medfinansiering i storleksordningen 2 miljarder kronor. Anslagen till forskning och utbildning uppgår till närmare 1,3 miljarder kronor. Regeringen föreslår att ramen för utgiftsområdet preliminärt fastställs till 12 725 miljoner kronor år 2000, 13 203 miljoner kronor år 2001 och 13 222 miljoner kronor år 2002.

Regeringen har vid beräkningen av ramen för utgiftsområdet utgått från att anslagen för de EG-finansierade utgifterna för kompletterande åtgärder inom jordbruket, intervention och exportbidrag samt det nationellt finansierade anslaget för kompletterande åtgärder inom jordbruket kan minskas engångsvis med ca 400 miljoner kronor år 2000. Betydande anslagsbehållningar har skapats inom utgiftsområdet framför allt på grund av att utgifter som finansieras av EG har överskattats.

Parallellt med arbetet med 1999 års ekonomiska vårproposition har förhandlingar förts inom EU bl.a. om jordbruksdelen i Agenda 2000. Vid Europeiska rådets möte den 24–26 mars 1999 nåddes en övergripande överenskommelse om Agenda 2000. Slutförhandlingarna om förordningstexterna som rör den gemensamma jordbrukspolitiken kommer att ske under våren 1999, varefter besluten avses genomföras successivt under perioden 2000–2006. Utgifterna på statsbudgeten för jordbruksstöd kommer sannolikt att påverkas. Regeringen återkommer till riksdagen med eventuella förslag till

anpassning av berörda anslag för åren 2000–2002 när beslut väl fattats i frågan.

För de medfinansierade stöden innebär EG-kommissionens förslag till landsbygdsförordning inom ramen för Agenda 2000 att regelverken för nuvarande mål 5a- och mål 5b-åtgärderna samt de kompletterande åtgärderna integreras i ett gemensamt regelverk. Ett förslag till tillämpning av dessa åtgärder inom ramen för ett svenskt landsbygdsprogram för perioden 2000–2006 skall överlämnas till EG-kommissionen för godkännande senast sex månader efter att förslaget till landsbygdsförordning har trätt i kraft. Av tidsskäl har regeringen påbörjat förberedelsearbetet enligt de förutsättningar som anges i förslaget till landsbygdsförordning. Regeringen har för avsikt att återkomma till riksdagen i fråga om programmets närmare innehåll och utformning i budgetpropositionen för 2000. Riksdagsbeslut om budgetpropositionen kommer inte att föreligga vid tidpunkten då Sverige måste överlämna ett förslag till landsbygdsprogram till EG-kommissionen. Regeringen har därför för avsikt att överlämna förslaget till kommissionen under förutsättning att riksdagen slutligt godkänner medelstilldelningen. I annat fall kan införandet av det nya landsbygdsprogrammet komma att försenas.

Agenda 2000 omfattar även de medfinansierade stöden inom fiskerisektorn. En tillämpningsförordning som reglerar stödberättigade åtgärder samt villkor för stöd är för närvarande under diskussion och förväntas bli antagen av EU i juni 1999.

För att uppnå en bättre balans mellan insatserna för biotopskydd i skog och insatserna för skogsreservat beräknas en ökning under perioden av anslaget till biotopskydd med 75 miljoner kronor år 2001 samt med 100 miljoner kronor år 2002, vilket innebär att totalt 300 miljoner kronor avsätts under perioden 2000–2002. Nämda åtgärder kommer att innebära att ramen för utgiftsområde 23 ökar dessa år.

## **Motionerna**

Enligt Kristdemokraternas partimotion Fi15 bör ramen, utöver regeringens förslag, ökas med 100 miljoner kronor för åren 2000–2002 (yrkande 4 delvis). Kristdemokraternas jordbrukspolitik syftar till fortsatt användning av åkermarken för livsmedelsproduktion. En ökad satsning på exportfrämjande åtgärder är ett sätt att stärka den svenska livsmedelsnäringen. Att staten skall bära kostnader för kartavgift och djurdatas samt genomföra avsevärda förenklingar av jordbruksbyråkratin är andra kristdemokratiska förslag. Norrlandsjordbrukets utsatta situation måste också leda till extra åtgärder. Skogsbruket får en rejäl förstärkning genom de kalkningsinsatser som redovisas under utgiftsområde 20. Regeringen bör snarast återkomma till riksdagen med förslag om hur man skall implementera förhandlingsresultatet av Agenda 2000 i den svenska jordbrukspolitiken.

I Centerpartiets partimotion Fi16 föreslås att ramen, utöver regeringens förslag, ökas med 459 miljoner kronor för år 2000 och med 30 miljoner kronor för åren 2001 och 2002 (yrkande 23 delvis). Centerpartiet motsätter sig regeringens förslag till besparing om 429 miljoner kronor för år 2000. Förslaget visar hur liten vikt man lägger vid återflödet av EU-medel till

Sverige. I stället för att skära ned anslagen borde regeringen, efter samråd med företrädare för jordbruksnäringen, återkomma till riksdagen med förslag till åtgärder för att öka utnyttjandet av de direkt EU-finansierade ersättningsarna. Den självklara utgångspunkten är att Sverige skall utnyttja hela den med EU framförhandlade miljöramen. Ett av förslagen som bör prövas är att höja ersättningsnivåerna inom ramen för miljöstödet. Inom utgiftsområdet anslår Centerpartiet 30 miljoner kronor per år för att under fyra år satsa på exportfrämjande åtgärder i enlighet med Björks utredning.

Folkpartiet liberalerna föreslår i sin partimotion Fi17 att ramen, i förhållande till regeringens förslag, minskas med 39 miljoner kronor för åren 2000–2002 (yrkande 4 delvis). Vissa besparingar kan ske på jordbruksbyråkratin.

Enligt motion Fi33 (m) skall länderna inom gemenskapen konkurrera på likvärdiga villkor. Förutsättningen för att detta skall tillämpas i praktiken är att de olika ländernas framförhandlade ersättningsramar utnyttjas. Sverige har i förhandlingarna fått del av dessa ersättningar, men ersättningarna har inte utnyttjats i sin helhet. Motionärerna anser bl.a. att regeringen snarast möjligt bör revidera hindrande svenska regelverk. Målsättningen bör vara att de för svensk del framförhandlade ersättningsnivåerna skall kunna utnyttjas fullt ut (yrkande 1).

### **Utskottets överväganden**

Som framgår av propositionen finansieras omkring 60 % av ramen för utgiftsområdet av EG-budgeten. Merparten av EG-stödet avser obligatoriska åtgärder såsom arealstöd, djurbidrag, intervention och exportbidrag, vilka helt finansieras av EG-budgeten. Därtill kommer delfinansierade stöd såsom miljöersättningar, stöd till mindre gynnade områden och strukturstöd.

Enligt regeringen har betydande anslagsbehållningar skapats inom utgiftsområdet framför allt på grund av att utgifter, som finansieras av EG, har överskattats. Vid beräkningen av utgiftsområdesramen har regeringen därför utgått från att anslagen för de EG-finansierade utgifterna för kompletterande åtgärder inom jordbruket, intervention och exportbidrag samt det nationellt finansierade anslaget för kompletterande åtgärder inom jordbruket kan minskas engångsvis med ca 400 miljoner kronor år 2000.

Vidare beräknas en ökning under perioden av anslaget till biotopskydd med 75 miljoner kronor år 2001 samt med 100 miljoner kronor år 2002. Riksdagens tidigare beslut med anledning av budgetpropositionen för år 1999 (prop. 1998/99:1, bet. 1998/99: MJU1, rskr. 1998/99:112–114) innebar bl.a. ett extra tillskott på sammanlagt 65 miljoner kronor för den följande treårsperioden vilket var en fördubbling av den hittillsvarande insatsen. Till grund för detta beslut låg bl.a. Miljövårdsberedningens förslag och biotopinventeringen, som innebär att insatserna på dessa områden behöver förstärkas kraftigt. Som regeringen framhåller bör dessutom den ytterligare satsning som nu föreslås, vilken innebär att totalt 300 miljoner kronor avsätts under perioden 2000–2002, leda till att en bättre balans uppnås mellan insatserna för biotopskydd i skog och insatserna för skogsreservat.

Parallellt med arbetet med 1999 års ekonomiska vårproposition har förhandlingar förts inom EU bl.a. om jordbruksdelen i Agenda 2000. Vid Europeiska rådets möte den 24–26 mars 1999 nåddes en övergripande överenskommelse om Agenda 2000. Slutförhandlingarna om förordningstexterna som rör den gemensamma jordbrukspolitiken kommer att ske under våren 1999, varefter besluten avses genomföras successivt under perioden 2000–2006. Som regeringen framhåller kommer utgifterna på statsbudgeten för jordbruksstöd sannolikt att påverkas. Regeringen får därför anledning att återkomma till riksdagen med eventuella förslag till anpassning av berörda anslag för åren 2000, 2001 och 2002 när beslut väl fattats i frågan. Sammanfattningsvis tillstyrker utskottet regeringens förslag till preliminär fördelning av utgifterna på utgiftsområdet för åren 2000–2002. Motionerna Fi15 (kd) yrkande 4 delvis, Fi16 (c) yrkande 23 delvis och Fi17 (fp) yrkande 4 delvis avstyrks.

När det gäller utnyttjandet av de EG-finansierade stöden anser utskottet i likhet med motionärerna i motion Fi33 (m) att målsättningen bör vara att de för svensk del framförhandlade ersättningsarna i jordbruket utnyttjas fullt ut. I samband med behandlingen av 1999 års budget (bet. 1998/99: MJU1) anförde utskottet bl.a. att regeringen och berörda myndigheter bör verka för att utnyttjandegraden i det befintliga miljöersättningsprogrammet höjs. När det gäller nya delprogram bör vidare uppmärksammas att anslutningen till dessa ofta sker successivt. Med ett färdigutbyggt regelverk och ytterligare informationsinsatser förbättras förutsättningarna för en ökad anslutning. Beträffande den dåliga anslutningsgraden avseende miljöåtgärden för resurshushållande konventionellt jordbruk skulle denna följas upp inför 1999 års ansökningsomgång. Så sent som i mars månad innevarande år framhöll utskottet återigen det självklara i att framförhandlade stöd skall utnyttjas (bet. 1998/99: MJU7). Utskottet vill i detta sammanhang även erinra om att en särskild utredare arbetar med att lämna förslag till ett nytt miljöprogram för jordbruket inför nästa programperiod. En viktig utgångspunkt för utredningen är att lämna förslag till förenklingar utan att miljönyttan försämras (dir. 1998:11). Med det anförda föreslår utskottet att motion Fi33 (m) yrkande 1 lämnas utan riksdagens vidare åtgärd.

## Jordbrukets beskattning m.m.

### Propositionen

Regeringen har i regeringsförklaringen den 6 oktober 1998 uttalat sig för att jordbruket skall ges villkor som är likvärdiga med andra näringars. Regeringen anser att det finns anledning att överväga att skattemässigt jämställa jordbruket med industrin. Ett sådant förslag finns i betänkandet En livsmedelsstrategi för Sverige (SOU 1997:167). Det skattebortfall som en ändring medför bör finansieras inom energiskattesystemets ram. En skatteförändring för jordbruket kan med fördel ske i ett större energipolitiskt sammanhang. Jordbrukets energibeskattnings kan aktualiseras i samband med de pågående överläggningarna om skattepolitikens framtida utformning mellan samtliga riksdagspartier.



## Motionerna

Enligt motion Fi23 (kd) bör riksdagen hos regeringen begära förslag till sådana lagändringar att de i vårpropositionen aviserade förändringarna av el- och eldningsoljeskatterna kan träda i kraft den 1 januari 2000 (yrkande 1). Vidare bör regeringen utarbeta förslag till lagändringar under hösten 1999 för att lyfta av kostnaden för jordbrukets dieselskatter (yrkande 2). Regeringen bör dessutom utarbeta förslag till lagändring syftande till att miljöavgifter i jordbruket skall återgå till näringen för miljöinsatser (yrkande 3).

Enligt motion Fi33 (m) är skatten på handelsgödsel en påtaglig extrakostnad för det svenska jordbruket. Det finns såväl miljömässiga som företagsekonomiska motiv för att inte använda mer handelsgödsel än nödvändigt. Utifrån den kunskap och medvetenhet som nu finns inom jordbruksföretagen anser motionärerna att den kostnad skatten utgör på detta område bör bli föremål för en översyn. Skatten på handelsgödsel bör omvandlas till en avgift. De företag som använder tillförlitliga metoder när det gäller begränsning av växtnärläckage skulle i en ny ordning kunna få direkt restitution (yrkande 2). Riksdagen bör hos regeringen begär förslag om sänkt dieselskatt för jordbruket. Skatten måste sänkas radikalt. Dieselkostnaden är betungande för jordbruksföretagen, och det är orimligt att svenska bönder skall betala dieselskatt som ligger skyhögt över t.ex. den danska (yrkande 3). Vidare bör regeringen utarbeta förslag om sänkt elskatt för jordbruket. Det är orimligt att lantbruket skall betala högre elskatt än industrin. Lantbruksföretagen skall behandlas på samma sätt som industrin (yrkande 4). Riksdagen bör dessutom begära förslag om sänkt skatt på eldningsolja för jordbruket (yrkande 5).

I motion Fi16 (c) yrkas att riksdagen beslutar om åtgärder för att förstärka jordbrukets internationella konkurrenskraft. Enligt motionärerna visar utredningen En livsmedelsstrategi för Sverige (SOU 1997:167) bl.a. att den svenska bonden har betydligt högre kostnader i form av skatter och avgifter än den danska och finska bonden. Svensk jordbruksnäring måste ges ekonomiskt likvärdiga konkurrensvillkor jämfört med jordbruksnäringen i Danmark och Finland (yrkande 12).

## Utskottets överväganden

Som framhålls i propositionen har Utredningen om livsmedelssektorns omställning och expansion i sitt betänkande En livsmedelsstrategi för Sverige (SOU 1997:167) bl.a. föreslagit att jordbruket i beskattningshänseende skall få samma villkor som tillverkningsindustrin vad gäller el och eldningsolja. Om övriga EU-länder inom två år inte höjer eller förändrar sina produktions-skatter eller avgifter, såsom t.ex. beskattningen av dieselolja och handelsgödsel, bör enligt utredningen de totala svenska produktionsskatterna för jordbruket anpassas till beskattningsnivåerna som gäller i Sveriges konkurrentländer. Enligt utredningen skall förslaget ses mot bakgrund av att driftsöverskottet för det svenska jordbruket fortfarande är betydligt lägre än i vissa konkurrentländer. För att få bättre ekonomiska möjligheter till ökade investeringar och för en ökad investeringsvilja behöver det svenska jordbruket ett ökat driftsöverskott.

Enligt propositionen har regeringen ambitionen att ytterligare förbättra näringslivsklimatet. Bl.a. överväger regeringen att ge jordbruket motsvarande lättnader inom energiskattesystemet som gäller för tillverkningsindustrin. Det totala uttaget av energiskatter bör dock inte minskas, utan skattebortfallet måste finansieras genom omfördelningar inom energiskattesystemet. Frågan kan aktualiseras i samband med de pågående skatteöverläggningarna som enligt regeringen kan leda till ändrade regler fr.o.m. inkomståret 2001. I avvaktan härpå vill regeringen initiera vissa åtgärder som bör genomföras redan tidigare. Avsikten är att, i samband med budgetpropositionen, återkomma med förslag att gälla fr. o. m. den 1 januari 2000.

Utskottet har vid flera tillfällen framhållit att en gemensam politik med likartade konkurrensvillkor är en förutsättning för att den inre marknaden också skall fungera när det gäller jordbruksproduktion (senast i bet. 1998/99: MJU7). I detta sammanhang har utskottet även framhållit att det är av stor betydelse att den totala kostnadsbilden för det svenska jordbruket i relation till övriga EU-länder kan klarläggas och att det fortsatta arbetet även tillgodoser behovet av en sådan analys. Utskottet delar således regeringens bedömning att det kan finnas anledning att överväga att skattemässigt jämställa jordbruket med industrin. Som anförts ovan är regeringen beredd att initiera vissa åtgärder som bör genomföras inom en snar framtid. Utskottet förutsätter att ett förslag på detta område ingår bland de åtgärder som kan presenteras i budgetpropositionen för år 2000. Med det anförda föreslår utskottet att motionerna Fi23 (kd) yrkandena 1 och 2, Fi33 (m) yrkandena 3–5 samt Fi16 (c) yrkande 12 lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller det i motion Fi23 (kd) framförda yrkandet om ett förslag till lagändring som innebär att miljöavgifter i jordbruket (bl.a. skatten på handelsgödsel) skall återgå till näringen för miljöinsatser vill utskottet anförda följande. Utskottet utgår från att motionen syftar till att omvandla vissa pålagor, som i statsrättsligt hänseende utgör skatter, till avgifter som återförs till näringen för miljöinsatser. Miljöinsatser i jordbruket finansieras inom utgiftsområde 23 bl.a. med medel från anslaget B 6 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket samt B 12 Kompletterande åtgärder inom jordbruket. De medel som inflyter på statsbudgetens inkomstsida i form av t.ex. skatter på handelsgödsel och bekämpningsmedel motsvarar ett betydligt lägre belopp än de utgifter som finansieras från de nyssnämnda anslagen. Det framgår ej av motionen om den, utöver förslaget om en omvandling av vissa skatter till avgifter, också syftar till en höjning av de totala statliga utgifterna för miljöinsatser i jordbruket. Utskottet avstyrker motion Fi23 (kd) yrkande 3.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet även motion Fi33 (m) yrkande 2 (m) om en översyn av skatten på handelsgödsel.

Stockholm den 6 maj 1999

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

*Dan Ericsson*

I beslutet har deltagit: Dan Ericsson (kd), Sinikka Bohlin (s), Göte Jonsson (m), Inge Carlsson (s), Kaj Larsson (s), Maggi Mikaelsson (v), Ingvar Eriksson (m), Alf Eriksson (s), Carl G Nilsson (m), Ingemar Josefsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Kjell-Erik Karlsson (v), Caroline Hagström (kd), Catharina Elmsäter-Svärd (m), Eskil Erlandsson (c), Harald Nordlund (fp) och Mikael Johansson (mp).

## Avvikande meningar

### 1. Utgiftsområden m.m.

Göte Jonsson, Ingvar Eriksson, Carl G Nilsson och Catharina Elmsäter-Svärd (alla m) anför:

När det gäller utgiftsområde 20 föreslår vi i vår partimotion Fi14 att ytterligare 100 miljoner kronor anvisas för miljöforskning utöver regeringens förslag. Om svensk miljöteknik och miljöforskning skall hävda sig räcker det inte att enbart föreslå vissa anslagsökningar. Man måste även se över organisationen och inriktningen. En särskild satsning på miljöforskning bör göras på de tekniska högskolorna. När det gäller kalkning av sjöar och vattendrag föreslår vi ytterligare 45 miljoner kronor utöver regeringens förslag. Regeringens satsning på kalkning av sjöar och vattendrag räcker inte för att förhindra allvarliga försurningsskador. Vi föreslår sammanfattningsvis att riksdagen med anledning av motion Fi14 yrkande 5 delvis godkänner att ramen för utgiftsområde 20 utökas med 45 miljoner kronor för år 2000 och med 50 miljoner kronor för åren 2001 och 2002.

När det gäller jordbrukets beskattning anser vi att skatten på handelsgödsel är en påtaglig extrakostnad för det svenska jordbruket. Det finns såväl miljömässiga som företagsekonomiska motiv för att inte använda mer handelsgödsel än nödvändigt. Utifrån den kunskap och medvetenhet som nu finns inom jordbruksföretagen anser vi att den kostnad skatten utgör på detta område bör bli föremål för en översyn. Skatten på handelsgödsel bör omvandlas till en avgift. De företag som använder tillförlitliga metoder när det gäller begränsning av växtnärläckage skulle i en ny ordning kunna få direkt restitution. Vidare anser vi att regeringen bör utarbeta förslag om sänkt dieselskatt för jordbruket. Dieselskostnaden är betungande för jordbruksföretagen, och det är orimligt att svenska bönder skall betala en dieselskatt som ligger högt över t.ex. den danska motsvarigheten. I flera sammanhang framförs den synpunkten att dieselskatten inte kan sänkas av miljöskäl. Detta är en felaktig argumentering. Vi är övertygade om att svenska bönder inte förbrukar diesel i onödan genom att köra mer traktor än vad som är nödvändigt. Däremot innebär för höga kostnader för jordbruket en stor miljörisk genom att jordbruksföretag tvingas lägga ner. Detta får i sin tur negativa miljöeffekter bl.a. när det gäller vårt öppna kulturlandskap. Man kan redan se de påtagliga effekterna av denna kulturmiljöförändring. Vi föreslår därför att jordbrukets dieselskatter sänks med 2 kronor och fjorton öre till 53 öre per liter. Därmed ligger skatten på samma nivå som för fisket, sjöfartsnäringen och gruvindustrin. Detta ligger helt i linje med förslagen i den livsmedelspolitiska utredningen och den begäran om sänkt dieselskatt som framförts från

Lantbrukarnas riksförbund. Med det anförda förslår vi att motion Fi33 (m) yrkandena 2 och 3 tillstyrks.

## 2. Utgiftsområden m.m.

Dan Ericsson och Caroline Hagström (båda kd) anför:

När det gäller utgiftsområde 20 framhåller vi i vår partimotion Fi15 att det på miljöområdet finns uppenbara skäl till förstärkningar efter en lång tid av nedrustning. Att regeringen nu aviserar ytterligare miljöpolitiska återställare är bra men otillräckligt. Framför allt bör kalkningsanslagen förstärkas, och förutom sjökalkning bör skogskalkning nu föras in under detta utgiftsområde. Vi föreslår sammanfattningsvis att riksdagen med anledning av motion Fi15 yrkande 4 delvis godkänner att ramen för utgiftsområde 20 utökas med 85 miljoner kronor för åren 2000 och 2001 samt med 100 miljoner kronor för år 2002.

När det gäller utgiftsområde 23 framhåller vi i vår motion Fi15 att Kristdemokraternas jordbrukspolitik syftar till fortsatt användning av åkermarken för livsmedelsproduktion. En ökad satsning på exportfrämjande åtgärder är ett sätt att stärka den svenska livsmedelsnäringen. Att staten skall bära kostnader för kartavgift och djurdatas samt genomföra avsevärda förenklingar av jordbruksbyråkratin är andra kristdemokratiska förslag. Norrlandsjordbrukets utsatta situation måste också leda till extra åtgärder. Skogsbruket får en rejäl förstärkning genom de kalkningsinsatser som redovisas under utgiftsområde 20. Regeringen bör snarast återkomma till riksdagen med förslag om hur man skall implementera förhandlingsresultatet av Agenda 2000 i den svenska jordbrukspolitiken. Vi föreslår sammanfattningsvis att riksdagen med anledning av motion Fi15 yrkande 4 delvis godkänner att ramen för utgiftsområde 23 utökas med 100 miljoner kronor för åren 2000–2002.

När det gäller jordbrukets beskattning anser vi att regeringen bör utarbeta förslag till lagändringar under hösten 1999 för att lyfta av kostnaden för jordbrukets dieselskatter. Regeringen bör dessutom utarbeta förslag till lagändring syftande till att miljöavgifter i jordbruket skall återgå till näringen för miljöinsatser. Med det anförda förslår vi att motion Fi23 (kd) yrkandena 2 och 3 tillstyrks.

## 3. Utgiftsområden och EG-finansierade ersättningar m.m.

Eskil Erlandsson (c) anför:

När det gäller utgiftsområde 20 framhåller vi i vår partimotion Fi16 att miljöforskningen behöver tillföras mer resurser. För detta ändamål bör ytterligare 50 miljoner kronor anvisas. Omfattningen av föroreningen av mark och vatten är otillräckligt känd. Det finns stora behov av att sanera förorenade områden. Centerpartiet anser att anslaget för sanering och återställande av förorenade områden därför bör tillföras ytterligare 25 miljoner kronor. Vi föreslår sammanfattningsvis att riksdagen med anledning av motion Fi16 yrkande 23 delvis godkänner att ramen för utgiftsområde 20 utökas med 75 miljoner kronor för åren 2000–2002.

När det gäller utgiftsområde 23 motsätter sig Centerpartiet regeringens förslag till besparing på 429 miljoner kronor för år 2000. Förslaget visar hur liten vikt man lägger vid återflödet av EG-medel till Sverige. I stället för att skära ned anslagen borde regeringen, efter samråd med företrädare för jordbruksnäringen, återkomma till riksdagen med förslag till åtgärder för att öka utnyttjandet av de direkt EG-finansierade ersättningarna. Den självklara utgångspunkten är att Sverige skall utnyttja hela den med EU framförhandlade miljöramen. Ett av förslagen som bör prövas är att höja ersättningsnivåerna inom ramen för miljöstödet. Inom utgiftsområdet anslår Centerpartiet 30 miljoner kronor per år för att under fyra år satsa på exportfrämjande åtgärder i enlighet med Björks utredning. Vi föreslår sammanfattningsvis att riksdagen med anledning av motion Fi16 yrkande 23 delvis godkänner att ramen för utgiftsområde 23 utökas med 459 miljoner kronor för år 2000 och med 30 miljoner kronor för åren 2001 och 2002.

När det gäller jordbrukets internationella konkurrenskraft bör riksdagen besluta om åtgärder för att förstärka denna. Utredningen En livsmedelsstrategi för Sverige (SOU 1997:167) visar bl.a. att den svenska bonden har betydligt högre kostnader i form av skatter och avgifter än den danska och finska bonden. Svensk jordbruksnäring måste ges ekonomiskt likvärdiga konkurrensvillkor jämfört med jordbruksnäringen i Danmark och Finland. Med det anförda föreslås att motion Fi16 yrkande 12 tillstyrks.

#### 4. Utgiftsområden m.m.

Harald Nordlund (fp) anför:

När det gäller utgiftsområde 20 framhåller vi i vår partimotion Fi17 att många unika naturområden är akut hotade. Produktiv skogsmark nedanför det fjällnära området kan behöva skyddas i reservat. Detta gäller framför allt gammelskog. Det rådande systemet, där intrångsersättning betalas till markägarna även vid skydd av mindre biotoper, kräver ökade budgetanslag till markinlösen. Det krävs att ytterligare 40 miljoner kronor avsätts för detta ändamål. Det behövs även ytterligare medel för att upprätthålla en tillräcklig nivå på verksamheten med kalkning av försurade sjöar och vattendrag. Vi föreslår sammanfattningsvis att riksdagen med anledning av motion Fi17 yrkande 4 delvis godkänner att ramen för utgiftsområde 20 utökas med 40 miljoner kronor för åren 2000–2002.

När det gäller utgiftsområde 23 anser Folkpartiet att vissa besparingar kan ske inom jordbruksbyråkratin. Vi föreslår därför att riksdagen med anledning av motion Fi17 yrkande 4 delvis godkänner att ramen för utgiftsområde 23 minskas med 39 miljoner kronor för åren 2000–2002.

#### 5. EG-finansierade ersättningar

Dan Ericsson (kd), Göte Jonsson (m), Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Caroline Hagström (kd) och Catharina Elmsäter-Svärd (m) anför:

Sveriges medlemskap i EU och införlivandet i den gemensamma jordbrukspolitiken innebar ökad konkurrens för svenska bönder. Målsättningen från

näringens sida var konkurrensneutralitet inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken. Detta är också syftet och målsättningen med EG:s jordbrukspolitik. Länderna inom gemenskapen skall konkurrera på likvärdiga villkor. Förutsättningen för att detta skall tillämpas i praktiken är att de olika ländernas framförhandlade ersättningsramar utnyttjas. Sverige har i förhandlingarna fått del av dessa ersättningar, men ersättningarna har inte utnyttjats i sin helhet. Detta är från såväl konkurrenssynpunkt som nationell synpunkt otillfredsställande. En orsak till att Sverige ej förmått att utnyttja de möjligheter EU-medlemskapet ger är konkurrenssnedvridande nationella bestämmelser. Vi anser bl.a. att regeringen snarast möjligt bör revidera hindrande svenska regelverk. Målsättningen bör vara att de för svensk del framförhandlade ersättningsnivåerna skall kunna utnyttjas fullt ut. Med det anförda föreslår vi att motion Fi33 (m) yrkande 1 tillstyrks.

## 6. Skatt på el och eldningsolja

Dan Ericsson (kd), Göte Jonsson (m), Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Caroline Hagström (kd), Catharina Elmsäter-Svärd (m), Eskil Erlandsson (c) och Harald Nordlund (fp) anför:

För att svenskt lantbruk skall bli mer konkurrenskraftigt är det angeläget med en harmonisering av de avgifter som i dag belastar de svenska bönderna. Annars blir det andra bönder än de svenska inom EU som kommer att vinna i konkurrensen. I den livsmedelspolitiska utredningen (SOU 1997:167) har konkurrenssituationen beskrivits i sin helhet, och där framgår att konkurrenssnackdelarna för svenskt jordbruk är betydande. Majoriteten i riksdagen har beslutat om extra energiskatter för jordbruksnäringen. Konsekvenserna av dessa extraordinära energiskatter blir försämrad lönsamhet för jordbruket och därmed ännu sämre konkurrensförmåga. Många jordbruksföretag har i dag högre elenergikostnader än annan näringsverksamhet i Sverige. Detta är enligt vår mening orimligt och bör rättas till. Riksdagen bör hos regeringen begära förslag till sådana lagändringar att de i vårpropositionen aviserade förändringarna av el- och eldningsoljeskatterna kan träda i kraft den 1 januari 2000. Med det anförda föreslår vi att motionerna Fi23 (kd) yrkande 1 och Fi33 (m) yrkandena 4 och 5 tillstyrks.

## Särskilt yttrande

Dan Ericsson (kd) och Caroline Hagström (kd) anför:

För att kunna ta ställning till de utgiftsramar som föreslås i vårpropositionen måste det framgå hur regeringens nya anslagsförordning genom indragningar kommer att slå för de olika verksamheterna. Regeringens åtgärder för att klara utgiftstaken genomförs på ett oacceptabelt sätt genom att ett flertal besparingar inte underställs riksdagen för beslut. Vi är självfallet inte mot att man försöker hålla utgiftstaken, men regeringen bör informera om hur indragningen av anslagssparande och de nya s.k. begränsningsbeloppen slår innan riksdagen kan ta ställning till de föreslagna utgiftsramarna.